

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) โดยวิธีการสำรวจ (Survey) เพื่อศึกษาถึงลักษณะการบริโภคเนื้อสุกรดิบของประชาชนอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน และศึกษาลักษณะการจำหน่ายลาบหมูดิบของร้านจำหน่ายอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การศึกษาลักษณะการบริโภคเนื้อสุกรดิบในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประชากร

ประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน (ข้อมูลจากโปรแกรม Health Center Information System (HCIS) ของสถานบริการด้านสุขภาพอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน จำนวน 8 แห่ง ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2551 ยกเว้นประชาชนชาวเขาทั้งหมดได้แก่ ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบสถานีอนามัยบ้านห้วยส้ม ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบสถานีอนามัยบ้านป่าเลาประชาชนหมู่บ้านแม่เหล็กในพื้นที่รับผิดชอบสถานีอนามัยทาขุมเงิน และประชาชนหมู่บ้านห้วยเหี้ยะในพื้นที่รับผิดชอบสถานีอนามัยบ้านปางแม่ลอบ)

กลุ่มตัวอย่าง

คุณสมบัติ

- อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป
- เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในอำเภอแม่ทา อย่างน้อย 1 ปี
- เป็นบุคคลที่เข้าใจและสื่อสารภาษาไทยได้
- เป็นบุคคลที่มีสติสัมปชัญญะในขณะให้ข้อมูล

การกำหนดขนาดตัวอย่าง

ผู้ศึกษาเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดโดยเริ่มจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ดังนี้ (Lemeshow อังโน อองอาจ นัยวัฒน์, 2548)

$$n = N * Z^2 * SD^2 / (N-1) * d^2 + Z^2 * SD^2$$

n = ขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 29,828 คน

Z = ค่ามาตรฐานภายใต้โค้งปกติซึ่งมีค่าสอดคล้องกับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 1.96

d = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้ ในการประมาณค่าสัดส่วนคือ 10

SD = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 100

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} n &= 29,828 * (1.96)^2 * (100)^2 / (29,828-1) * (10)^2 + (1.96)^2 * (100)^2 \\ &= 380 \end{aligned}$$

ขนาดของตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 380 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

แบ่งกลุ่มตัวอย่างโดยมีลำดับขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่างเป็นแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) โดยกำหนดสัดส่วนของตัวอย่างเท่ากับสัดส่วนของประชากรตามพื้นที่รับผิดชอบของสถานบริการด้านสุขภาพของอำเภอแม่ทา จำนวน 8 แห่งดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสถานบริการด้านสุขภาพอำเภอแม่ทา

สถานบริการ	จำนวนประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป	ร้อยละ	จำนวนตัวอย่าง
1. สถานีอนามัยท่าปล้า	3,364	11.28	43
2. สถานีอนามัยท่าปลาคูก	3,108	10.42	40
3. ศูนย์สุขภาพชุมชนท่าสบเส้า	6,118	20.51	78
4. สถานีอนามัยบ้านแม่สะปัวด	2,663	8.93	34
5. สถานีอนามัยท่าทุ่งหลวง	3,625	12.15	46
6. สถานีอนามัยท่ากาศ	4,501	15.09	57
7. สถานีอนามัยท่าชุมเงิน	5,654	18.92	72
8. สถานีอนามัยบ้านปางแม่ลอบ	795	2.67	10
รวม	29,828	100	380

ที่มา: ข้อมูลจากโปรแกรม HCIS ของสถานบริการด้านสุขภาพอำเภอแม่ทา จำนวน 8 แห่ง
ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2551

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) โดยกำหนดให้สัดส่วนของตัวอย่างเท่ากับสัดส่วนของประชากรตามหมู่บ้านรับผิดชอบของสถานบริการด้านสุขภาพอำเภอแม่ทา จำนวน 8 แห่ง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 29 – 36 ภาคผนวก ก

ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับสลากหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนจากแต่ละหมู่บ้านจนครบตามที่ต้องการ หากไม่สามารถสอบถามตัวอย่างที่สุ่มได้ให้จับสลากสุ่มคนในครอบครัวเดียวกันแทน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 29 – 36 ภาคผนวก ก

2. ศึกษาการจำหน่าย ลาบหมูดิบของร้านจำหน่าย อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ประชากร

ศึกษาลักษณะการจำหน่ายลาบหมูดิบของร้านจำหน่าย อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยทำการศึกษาร้านจำหน่ายลาบหมูดิบ ทุกร้านในอำเภอแม่ทาจังหวัดลำพูนจำนวน 15 ร้าน

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาโดยวิธีการสำรวจลักษณะการบริโภคเนื้อสุกรดิบของประชาชนอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ซึ่งได้รับการเลือกโดยวิธีสุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน และศึกษาลักษณะการจำหน่ายลาบหมูดิบของร้านจำหน่าย อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน จำนวน 15 ร้าน ระยะเวลาในการศึกษา เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 ถึง เดือน เมษายน พ.ศ. 2552

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเพื่อให้ได้ความครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับเก็บข้อมูลในการศึกษาเรื่องการบริโภคเนื้อสุกรดิบของประชาชนอำเภอแม่ทา ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน เป็นคำถามแบบเลือกตอบและเติมข้อความ จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการบริโภคเนื้อสุกรดิบ เป็นคำถามแบบเลือกตอบและเติมข้อความ จำนวน 33 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการบริโภคเนื้อสุกรดิบ เป็นคำถามที่ให้เลือกตอบ 2 คำตอบ (Dichotomous scale) จำนวน 11 ข้อ

ความเชื่อที่ถูก ได้ 1 คะแนน

ความเชื่อที่ผิด ได้ 0 คะแนน

ส่วนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคที่เกิดจากการบริโภคเนื้อสุกรดิบ เป็นคำถามที่ให้เลือกตอบ 2 คำตอบ (Dichotomous scale) จำนวน 10 ข้อ โดย

ตอบถูก ได้ 1 คะแนน

ตอบผิด ได้ 0 คะแนน

2. แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับเก็บข้อมูลในการศึกษาเรื่องการจำหน่ายลาบหมูดิบของร้านจำหน่ายอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับการจำหน่ายลาบหมูดิบของร้านจำหน่าย เป็นคำถามแบบเลือกตอบและเติมข้อความ จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อสังเกตเกี่ยวกับร้านจำหน่ายลาบหมูดิบโดยใช้ข้อกำหนดด้านสุขาภิบาลอาหารสำหรับร้านอาหาร จำนวน 15 ข้อ และข้อกำหนดด้านสุขาภิบาลอาหารสำหรับแผงลอยจำหน่ายอาหาร จำนวน 12 ข้อ ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความตรงด้านเนื้อหาของเครื่องมือ (Content validity)

แบบสอบถามชุดที่ 1 และชุดที่ 2 ได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

1. อาจารย์ประจำสาขาวิชาพยาบาลสาธารณสุข คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 1 ท่าน
2. อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 1 ท่าน
3. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสัตว์ หัวหน้ากลุ่มพัฒนาสัตว์สาธารณสุข สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลำพูน จำนวน 1 ท่าน

ในการวิเคราะห์ความตรงของเนื้อหา นำข้อมูลที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา ผู้ศึกษาได้กำหนดให้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาให้มากกว่า 0.70 ได้ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามชุดที่ 1 เท่ากับ 0.83 และแบบสอบถามชุดที่ 2 เท่ากับ 0.75 นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามและนำไปใช้จริง

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้ศึกษานำเครื่องมือทั้ง 2 ชุด ที่ผ่านการวิเคราะห์หาความตรงตามเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว ชุดที่ 1 ทดลองใช้กับประชาชนที่มีลักษณะภูมิประเทศ อาชีพ การดำรงชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมคล้ายคลึงกับพื้นที่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดย

แบบสอบถามบริโภคนิสัยสุกรดิบผลที่ได้นำมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.81

แบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับการบริโภคเนื้อสุกรดิบ และความรู้เรื่องโรคที่เกิดจากการบริโภคเนื้อสุกรดิบ นำมาคำนวณโดยใช้สูตรของ Kuder-Richardson (KR-20) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.79 และ 0.83 ตามลำดับ

แบบสอบถามชุดที่ 2 ทดลองใช้กับร้านจำหน่ายลาบดิบ (เนื้อวัว ควาย) ในอำเภอแม่ทาจำนวน 5 ร้าน แก้ไขปรับปรุงอีกครั้งก่อนนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีกระบวนการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา โดยการขออนุมัติคณะกรรมการจริยธรรมของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก่อนทำการศึกษาข้อมูล ผู้ศึกษาได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบทุกประเด็น เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการศึกษาด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับด้วยวิธีใดๆ พร้อมอธิบายถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่างที่จะไม่ให้ข้อมูลหากไม่สบายใจ และสามารถถอนตัวออกจากการศึกษาได้ทุกเมื่อ หากต้องการ โดยจะไม่มีผลเสียใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บไว้เป็นความลับโดยมีการใช้รหัสแทนชื่อจริง ข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้เฉพาะในการศึกษาครั้งนี้เท่านั้น และผลของการศึกษาจะนำเสนอข้อมูลที่เป็นภาพรวม ขั้นตอนและวิธีการศึกษาจะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อกลุ่มตัวอย่าง

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสนอต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลแม่ทา สาธารณสุขอำเภอแม่ทาเพื่อขออนุญาตเข้าดำเนินการในพื้นที่และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาแนะนำตัว เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด
4. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบจำนวน ความสมบูรณ์ ความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล ลงรหัสและนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคล การบริโภคน้ำมันสุกรดิบ การจำหน่ายลาบหมูดิบของร้านจำหน่ายวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. หาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับการบริโภคน้ำมันสุกรดิบ และความรู้เรื่องโรคที่เกิดจากการรับประทานเนื้อสุกรดิบกับลักษณะการบริโภคน้ำมันสุกรดิบ วิเคราะห์ด้วยสหสัมพันธ์ (Spearman rang correlation) และการวิเคราะห์ตารางการันจ์ (Contingency table analysis) หรือการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ Non-parametric